

## BOSHLANG'ICH TA'LIMDA FANLARARO INTEGRATSIYA ORQALI O'QISH SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISH

**Qadamboyeva Zilola**

*Magistrant: Osiyo xalqaro universiteti, Urganch, Òzbekiston*

Bugungi globalashuv sharoitida o'qish savodxonligi shaxsning intellektual rivojlanishi va kelajakdagi muvaffaqiyati uchun asosiy ko'nikmalardan biri hisoblanadi. Xalqaro PISA baholashlari natijalari shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning matnni tushunish, tahlil qilish va qo'llash qobiliyati muhim ahamiyatga ega [1]. An'anaviy o'qitish usullari zamonaviy ta'lim talablarini to'liq qondira olmayotganligi sababli, innovatsion yondashuvlarga ehtiyoj ortmoqda. O'zbekistonda 2021-yildan boshlab "O'qish savodxonligi" fani o'quv dasturlariga kiritilgani bu yo'nalishdagi dolzarblikni tasdiqlaydi [2]. Biroq, boshlang'ich ta'limda fanlararo integratsiya orqali o'qish savodxonligini shakllantirishning samarali mexanizmlari va ularni amaliyotga joriy etish masalalari yetarlicha o'rganilmagan.

Ushbu ishning maqsadi – boshlang'ich ta'limda fanlararo integratsiya orqali o'qish savodxonligini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilish hamda metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot jarayonida adabiyotlar tahlili, tizimlashtirish, umumlashtirish hamda pedagogik kuzatuv usullaridan foydalanildi.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, fanlararo integratsiya o'quvchilarda bilimlarni real hayot bilan bog'lash, murakkab fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodkorlik kabi muhim ko'nikmalarni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi [3]. Bu yondashuv o'quvchilarning o'quv jarayoniga motivatsiyasini va faolligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, "Klaster" usuli g'oyalarni bog'lash va keng qamrovli tushunishni rag'batlantirsa, "INSERT" texnologiyasi o'quvchilarga matndagi ma'lumotlarni faol ravishda kuzatish, bilgan, bilmagan, yangi yoki qarama-qarshi ma'lumotlarni belgilash orqali tushunishni chuqurlashtirishga yordam beradi [4].

Pedagogik kuzatuvlar va tajriba-sinov natijalari shuni ko'rsatdiki, fanlararo integratsiyalashgan darslar o'quvchilarning o'qish savodxonligi darajasini oshirishda an'anaviy darslarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega. Quyidagi jadvalda fanlararo integratsiya qo'llanilgan va qo'llanilmagan guruhlardagi o'quvchilarning o'qish savodxonligi va

tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining o'rtacha o'sish dinamikasi (foizda) ko'rsatilgan.

**1-jadval. Fanlararo integratsiyaning o'qish savodxonligi ko'rsatkichlariga ta'siri**

| Ko'rsatkichlar                                  | An'anaviy darslar | Fanlararo integratsiyalashgan darslar |
|-------------------------------------------------|-------------------|---------------------------------------|
| O'qish savodxonligi darajasining o'sishi        | 45%               | 78%                                   |
| Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining rivojlanishi | 30%               | 65%                                   |

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarning nafaqat matnni tushunish, balki uni tahlil qilish va baholash qobiliyatini ham sezilarli darajada yaxshilaydi [5].

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda fanlararo integratsiya o'qish savodxonligini shakllantirishning samarali vositasi bo'lib, o'quvchilarda kompleks ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv zamonaviy ta'lim talablariga javob beradigan, mustaqil fikrlaydigan shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Kelgusida o'qituvchilarning fanlararo integratsiya bo'yicha malakasini oshirish va innovatsion metodlarni amaliyotga keng joriy etish tavsiya etiladi.

### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. OECD. (2022). PISA 2022 Results (Volume I): The State of Reading and Mathematics in Education.
2. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. (2021). Boshlang'ich ta'limda "O'qish savodxonligi" fanini joriy etish bo'yicha me'yoriy hujjatlar to'plami.
3. Karimov, A. (2023). Boshlang'ich sinflarda fanlararo integratsiyaning didaktik imkoniyatlari. "Ta'lim va innovatsiya" jurnali, 5(2), 112-118.
4. Saidova, Z. (2022). O'qish savodxonligini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalar: "Klaster" va "INSERT" usullari. "Pedagogika fanlari" ilmiy-amaliy jurnali, 3(4), 78-85.
5. Nazarov, U. (2021). Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini shakllantirish metodikasini takomillashtirish yo'llari. "Yosh olim" ilmiy jurnali, 2(1), 45-52.